

NÉMETH GÉZA

Búcsú Amerikától

Második rész

„Nekünk ebből ennyi volt” – körülbelül így foglaltam össze 1970 augusztusának vége felé amerikai utazásunkat rokonlátogatásról hazafelé tartó magyar útítársaimnak, miközben leszállás után csomagjaikra vártunk a bécsi repülőtéren. Kesemység mosollyal nyugtázták az akkor 16 éves falusi gyerek szavait, hiszen azokban az időkben a magunkfajta számára eljutni Amerikába felért egy holdutazással. És persze tényként fogadtuk el, hogy mi oda többé a bűdös életben el nem jutunk. Visszagondolva az akkori útra, amikor nekem úgy tágult ki a világ, mint az Ős-Univerzum a Big Banget követő másodpercekben, csak csodálkozom, hogy még ilyen sokszor sikerült.

Las Vegas-i szállásunk, az Excalibur (A szerző felvételei)

Befejezve 2011-es, túltelítettség miatt kissé lerövidített utazásunkat, Bálint barátommal elhatároztuk, hogy rá egy évre végigjárjuk azokat a helyeket is, amelyek kimaradtak. Ezúttal velünk tartott Bálint egyik munkaadója, Zsuzsa, egy utazási iroda vezetője is, most csak úgy, kirándulásképpen. Bár első amerikai élményeimet a keleti parton szereztem, 1985-ös Greyhound-buszos utam óta számomra Amerika valahol a Sziklás-hegységben kezdődik, és attól nyugatra folytatódik. Következik tehát a Nyugat nyugatja. Érkezés a már bejáratos úton, ismét Las Vegasba. Neten néztem szállás után és meglepve fedeztem fel, hogy az Excalibur Hotel milyen olcsó lett. Nem sokkal 1990-es utam előtt nyitották meg, akkor ez volt a

város elsőszámú látványossága; kb. az Artúr király-féle Camelot és Disneyland nem éppen makulátlan ízlésű keveréke. Jártam benne, és persze akkor is az jutott eszembe, hogy én ide vendégként soha az életben... Azóta épültek újabbak, flancosabbak, az Excalibur csak egy lett a sok közül. És ott szálltunk meg – ez volt az én személyes bosszúm, de miért is? Talán a sok, sátorban, youth hostelben és számos lehetetlen helyen eltöltött külföldi éjszaka miatt.

Egyszer az életben ennyi kijár.

Reggel már vesszük is fel a bérautót – egy ezüst Malibut. Ezt dobta ki a sors. Ha valakinek ez így ismerős, nem véletlen. Bokor Pál újságíró, egykori MTI-tudósító 1988-ban e címmel jelentetett meg kiváló könyvet amerikai utazásairól. Irány a kaliforniai *Hallel-völgy*. Tudni érdemes, hogy épész ember nyáron messze elkerüli ezt a vidéket. A minimum 40 fok, de itt mérték a legmagasabb, megbízhatónak elfogadott hőmérsékletet, amióta világ a világ; 56,7 fokot 1913 júliusában. Télen né-

A Ubehebe maarkráter

Kilátás a Zabriskie Pointról

ha fagy, és némi eső is esik. Első megállónk a *Badwater-medence*, 86 méterrel a tengerszint alatt. Egy szürkés-fehér lapály, néhány források által táplált pocsolyával. A kocsink hőmérője – napon – 120 Fahrenheitet, azaz 49,8 Celsius-fokot mutat. Mivel a szép poligonális sókiválások odébb vannak a parkolótól, begyalogolunk úgy 150 métert. Öt percnél tovább nem bírom, irány vissza. Azt hittem, ott pusztulok, minden lélegzetvétel majd széttépte orrom-szám-tüdőm. Kissé hasonló, de még vadabb az „*Ördög golfpályája*” (*Devil's Golf Course*). Pár ezer éve itt még tó volt, annak vizéből vált ki tömérdek só, mely totális összevisszaságban, egymásra torlódott göröngyökként alkotja a mai felszínt. A „*Művész palettája*” nevéhez méltóan káprázatos színvilágú. Vulkáni hamuban levő ásványok oxidációja nyomán alakult ki, a vas adja a vörös és sárga árnyalatait, a csillámok lebomlása a zöldet, a mangán pedig a bíbort.

Zabriskie Point – Antonioni legendás filmje tette világhírűvé. Egy 5 millió éve létezett tó üledékeinek összevissza erodált maradványa. A sárga-barna színeket a mállásnak, illetve hajdani melegforrások ásványkiválásainak köszönheti. Persze, piszkálta a csőrünket a *Racetrack Playa* nevű időszakos tómeder is, a rejtélyes módon mozgó köveivel, de oda egy szörnyűséges, négy-

kerék-meghajtású járművel is nehezen járható 50 kilométeres út vezet, és ha ott lerobban valami, kellő víztartalék és mentés nélkül tényleg halálos lehet. A látogatóközpontban, elretentésül, kiállítottak egy cafatokra szagatott autókereket, aminek láttán természetesen lemondunk az útról. Elszárgulodtunk viszont a *Ubehebe* maarkráterhez, mely 1 kilométeres átmérőjével, 200 méter körüli mélységével ugyancsak impozáns látvány. Keletkezési idejét 7000–2000 évre teszik, bár újabb vizsgálatok szerint akár 800 éve is lehetett itt gőzrobbanásos kitérés. Szeles vidék, alig állunk meg a lábunkon, pedig még egy szép, kisebb kráter is lenne a közelben. A szél gátol abban is, hogy közelebről megsejleljük a völgy homokdűnéit; akkora homokvihar támadt, hogy alig láttunk ki a kocsiból.

Kora este, amikor *Mammoth Lakes* városkában szállást keresve kiszállunk az autóból, 12 fokot mutat a hőmérő. Nem csoda, itt már 2400 méteren vagyunk, a Sierra Nevadában, a település divatos síparadicsom. Bizony, a motelszobában bekapcsoltuk a hőszugárzót.

A Mono-tó megcsönkült és még ép mésztufa-tornyai

Ezt se hittük volna pár órája, szénén égve. A szomszédos *Lee Vining* egészen más miatt fontos. Egyrészt a Sierra Nevada keleti kapuja, másrészt a *Mono-tó* partján fekszik. 1985-ben jártam itt először, szép emlékü földtantanárom, Báldi Tamás öccse, Balázs jóvoltából, és teljesen elvarázsoltak a lúgos vízű tóból kimeredő mésztufatornyok, melyek jórészt a fenéken fakadó forrásoknak köszönhetik létüket. Azt pedig, hogy látszanak is, az emberi mohóságának. Kaliforniában óriási a vízhiány, ezért a tavat tápláló pa-

takok vizét részben már évtizedekkel ezelőtt elterelték Los Angeles felé. Az egyébként lefolyástalan tó vízszintje brutálisan csökkent, veszélyeztetve különleges, a lúgos vízhez alkalmazkodó élővilágát, és a velük táplálkozó mintegy kétmillió vándormadarat. Algákat szopogató legyeket esznek, melyektől feketéllik a part. Én is eszem, a városka egyetlen csehőjában, miként tettem ezt 85-ben, majd 90-ben, második látogatásomkor, úgyhogy a Lee Vining-i reggelizés (amit amúgy étteremfélében soha nem teszek) kvázi szokásommá vált. Hét dolláromba került, de megérte.

Utítársaim még nem jártak itt – na de mit mutatok most nektek! Legurultunk a partra, és a látványtól egy világ omlott össze bennem. A hajdan pompás tufatornyok tövig

A Yosemite sztárja, a Half Dome gránitkolosszusa

– már 1864-ben védetté nyilvánították, ám nemzeti parki státuszt csak a Yellowstone után, 1890-ben kapott. Az amerikaiak halálra szeretik a nemzeti parkjaikat. A Yosemite-t évente több mint négy millióan látogatják, zömük csak a völgyet, természetesen autóval. Már évtizedekkel ezelőtt fontolgatták, hogy a völgyet lezárják az autóforgalom elől, de erre ne került sor. Alternatívaként ingajaratban közlekedő ingyenes buszok is járnak. A leglenyűgözőbb kilátás a Gleccser-pontról nyílik a gránitkolosszusokra, vízésésekre. A 200 millió évvel ezelőtti időszakról a mélyből felnyomult és megrekedt gránit mintegy 10 millió éve, a Sierra Nevada kiemelkedésével került a felszínre, azóta dolgozik rajta az erózió. A folyóvizek vájta völgyek már előkészítették a terepet a 3 millió éve kezdődött eljegesedés számára, s miután a gleccserek visszavonultak, ott maradt a pompás völgy, mely fölé többek között a nevezetes *Half Dome*, vagy az *El Capitan* emelkedik. A völgytől jó 30 kilométerre fekszik a *Mariposa Grove* (pillangó liget), ahol több száz mamutfenyő tornyosul. Mivel a *Sequoia Nemzeti Park* csak nagy kitérővel lenne elérhető, beérjük ezzel. Semmi különbség, ez is lenyűgöző.

Visszatérünk a Sierra keleti oldalára, s észak felé tartva átmenetileg újra érintjük Nevadát, sőt még a fővárosát, Carson Cityt is. Érdekes amerikai sajátosság, hogy a legtöbb állam székhelye nem a legnagyobb város, miként ennek is csak 55 ezer lakosa van. Úticélunk a *Lassen Volcanic Nemzeti Park*, benne a 3190 méter magas *Lassen-vulkán*. Ez a Cascade-hegység legdélebbi tűzhányója, mely a világ egyik legnagyobb lávadómjával is büszkélkedhet. 1915 májusában hatalmas robbanásos kitérésének törmeléke 300 kilométerre keletre is eljutott. A lávadómot savanyú (magas szilícium-dioxid-tartalmú), erősen viszkózus dácit alkotja, és szabályosan bedugaszolja a vulkáni kürtöt. Ha egy ilyen dóm az alatta feszengő magma és gázok hatására újra szétrobban, a törmelék betérítheti fél Amerikát. Na jó, nem

Mamutfenyő „lába”

a felét... A Lassenre évi átlagban másfél méter hó hull, csúcsát most is hó borítja, s mivel 2000 méter fölött járunk, hideg is van. A parkban szép számban fordulnak elő utóvulkáni jelenségek, iszapfortyogók, fumarólák, melegforrások, melyekből mi azt kapjuk, ami az utak mellett van. Több óras gyalogtúrára persze most sincs idő.

Hosszú, jórészt autópályán megtett út után elhagyjuk Kaliforniát és belépünk Oregon területére. Még ideát, az útról jól látszik a fenséges, 4300 méteres *Shasta* vulkán. Harmadszor látom, de közelebb sosem juttam hozzá. Medfordnál letérünk a főútról – innen stopoltam oda-vissza 1990-ben a Kráter-tóhoz, merthogy a Greyhound busz oda nem közlekedik. Baljós esőben, egy isten háta mögötti parányi faluban szállunk meg, így viszont már reggel, napsütéssel váltakozó borúban gurulunk célunk felé. Ahogy emelkedünk, mesevilág fogad, óriási, behavazott fenyvesekkel. A látogatóközpont környékén lélek sem jár, az ösvényeken lábunk alatt recseg a vékony hóréteg. Két fok van. 90-ben itt sátraztam egyik kempingben, kellemes melegben, a tó mélykék vizét vakítóan sütötte a nap, igaz július második felében, most meg csak június elejét írjuk, s a fények is alig törnek át a felhőkön a szürke vízre. Mindegy, ezt egyszer így is látni kell. Egy kb. 8000 éve keletkezett, 655 méter mély kalderát tölt ki a csapadékból, olvadékvízből keletkezett tó, melynek legnagyobb átmérője csaknem 10 kilométer. Az utólag Mazamának elnevezett vulkán robbanásos kitörése és kráteraljzatának beszakadása után a 3700 méteresre becsült hegy jó 1500 métert vesztett magasságából, úgyhogy mostanság a 2200 méter átlagmagasságú peremen sétálhatunk.

Portlandet, az állam legnagyobb városát gondosan kikerüljük, pedig amerikai viszonylatban szép és kellemes település és éppen az eső sem esik. A nagyvárosokat eddig is elkerültük; mit nekünk Los Angeles vagy San Francisco. Alighanem már nem is léteznek, Hollywood tucatszor elpusztította őket, sőt az egész nyugati partvidéket bele-

suvasztotta az óceánba. Kora délután egy mellékúton már csöndes esőben gurulunk a *St. Helens* felé. Az 1980-as kitörése óta legendássá vált vulkánt 1990-ben egy Seattle-i magyar-amerikai srác jóvoltából már volt szerencsém a levegőből látni, most megpróbálkoznánk egy helikoptertúrával. Csakhamar kiderül, hogy a felhős idő miatt a gépek most éppen nem repülnek a kráter fölé, csupán a tőle északra elnyúló pusztítási zóna fölé. Azt meg amúgy is látjuk a Johnston Ridge Observatórium teraszáról. A gerinc és az intézmény arról a fiatal geológusról, *David Johnstonról* kapta a nevét, aki a hegytől mintegy 10 kilométerre figyelte az eseményeket azon a tragikus május 18-ai reggelen is. Rádión még jelentette kollégáinak, hogy „Vancouver, Vancouver, ez az!”, aztán egy pirokklaszt-ár elsöpörte. Tetemét sosem találták meg.

A gerincen, miként a törmelékben keletkezett vízmosta barázdákban és környékükön szépen sarjad az új növényi élet, bár a kitöréskor letarolt hatalmas fák törzse mementóként ma is ott hever mindenütt. Mire a környéken motelt találunk, reménykeltően süt a nap. Reggel újra nekifutunk, de már

át a helikoptert, de hogy ne panaszkodjak, összejött a Viktória- és az Iguazú-vízesés fölött, a Grand-kanyonnál, az ausztráliai Ayers Rocknál, Réunion vulkánja fölött, a kamsatkai Gejzirek völgyébe, Hawaiiin második nekifutásra a Kilauea lávafolyásai fölé, Alaszkában kétszer is, úgyhogy a mérleg végül is pozitív. Persze, a mostani fenemód bosszantott. Közélről megnézni a lávadómot, a kitörés óta újjászületett kráterbeli kis gleccsert már sosem lesz alkalmam.

Még rosszabbul járunk a Cascade-hegység óriásánál, a *Mount Rainiernél*. 4400 métert alulról verdeső, gleccserek borította fenséges kúpjából semmi sem látszik. Sok száz látogatóval együtt bosszúsán botorkálunk a parkolóban a jókora hófoltok között. Szerencse, hogy 1985-ben teljes pompájában láthattam. Seattle-ben, Washington állam legnagyobb városában állítólag mindig esik; most nem, de készül. Kétszer jártam itt korábban, gyönyörű napsütésben. Ha már erre vezet az utunk, áthajtunk a *North Cascades* Nemzeti Parkon is. Ellentétben a Cascade-hegység déli részével, itt nem vulkáni, hanem ősi metamorf kőzetek uralkodnak, a csúcsok nagyjából a Tatra ormainak magasságáig emelkednek. A park területén állítólag több a gleccser, mint bárhol másutt Amerikában (Alaszkát nem számítva), melyekből persze egyet sem látunk; ezt a vidéket nem autósok számára alakította a természet. Miként a viszonylag közeli *Glacier*

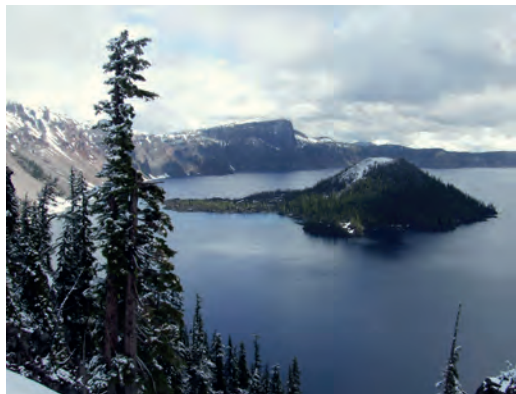

A Lassen vulkán és lávadómja

félúton visszafordulunk; újra esik. Valahogy nincs szerencsém ezekkel a légi túrákkal. Vagy mégis? Nem sikerült a Spitzbergákon, sem Patagóniában a Moreno-gleccser fölött, Grönlandon meg betegszállításra rendelték

Nemzeti Parkot sem, mely gyakorlatilag összefügg a szomszédos Kanada védett területeivel. Késő délután érkezünk a kapujában álló kisvárosba, nem túl bizalomgerjesztő időben. Mondom, aludjunk meg itt,

talán holnapra... Mire Bálint: guruljunk be egy kicsit, majd meglátjuk. Negyedórán belül zuhogni kezd az eső. Megyünk tovább. Azt persze az útkönyvből már tudtuk, hogy gleccserek látványára itt sem számíthatunk, főként azért nem, mert távol vannak az úttól, másrészt meg ami volt, az a jégkorszakban volt, s mára alig 25 aktív jégár maradt, azok is erősen zsugorodnak. Csakhamar egy legendás útra értünk, amit *Going-to-the-Sun* (kb. út a Naphoz) útnak neveznek. 1921-ben kezdték építeni, s ez volt az amerikai autós turizmus első megnyilvánulása. 1933-ban

Az oregoni Kráter-tó „télén” is szép

fejezték be, s a 80-as években kezdődött felújítása ma is tart. Többször is meg kell állnunk, hogy elengedjük a szembejövő forgalmat. Fotózáshoz kiszállni lehetetlen, itt, ha lehet, haladni kell. A táj az esőben, felhőben misztikus látványt nyújt. Csak később, egy útifilmből tudtam meg, mit mulasztottunk. Itt már nem a Cascade, hanem a Sziklás-hegység zömmel üledékes kőzetekből felépült két vonulata húzódik, ámde egy hatalmas geológiai felfordulás úgy 170 millió éve másfél milliárd éves kőzettömeget tolt a fiatalabbak fölé.

Mire kiérünk, napsütés és szivárvány fogad. Nos, átkeltünk a vízválasztón, mely ráadásul hármass; a vizek innen a Csendes-óceánba, a Hudson-öbölbe, valamint a Mexikói-öbölbe folynak. Egyúttal búcsút mondunk az esőnek is. A csapadékok tisztító felhőtömegek fennakadnak a kontinens nyugati peremén húzódó hegységeken, tőlük keletre már kezdődik a préri. Két motel kínálkozik szállásra, az egyik pokoli drága, a másik lepusztult, a harmadik már be is zárt. Akkor irány Montana. 120 kilométert hajtottunk még aznap este, mire települést és szállást találtunk; közben csak elszórt farmok, legelők.

Így megy ez másnap is, vágatunk Mondana néptelen útjain, amikor ránk villant egy rendőrkocsi hátulról. Annyi amerikai filmet lát az ember, többnyire igen határozott, előbb-lő-aztán-kérdez zsarukkal. Illedelmesen megállunk és a kocsiban maradunk, ahogy kell. Ó tőlünk úgy 30 méterre áll, elő-

regyalogol. Gyorsan megbeszéljük, hogy előadjuk az amerikai viszonyok között járatlan európai turistát. A járó először is közli, hogy alaposan túlléptük a megengedett sebességet (nem osztott pályás vidéki országúton ebben az államban 70 mérföld, vagyis 113 km/h), mi több, ezen az útszakaszon a miénkénél nagyobb sebességet még nem mértek. A rekordunk 106 mérföld volt, kereken 170 kilométer. Miközben ellenőrzi a papírokat, azal érvelünk, hogy még nem szoktunk hozzá a mérföldben való számoláshoz, és persze megy a szánom-bánom, de soha többé. Ha nem külföldi volna, már vinném is a börtönbe, mondja Bálintnak, aztán kiegyezünk 106 dollár helyszíni bírságban. Az itthoni tarifákhoz képest olcsón megúsztuk (kb. 25 ezer Ft). Az országúti járókocsi kocsijában a számítógép kapcsolatban áll az egész állami rendszerrel, úgyhogy bekerültünk Montana bűnügyi nyilvántartásába, s ettől kezdve csakugyan a határon hajtottunk.

Kora délután már vígan vetjük bele magunkat a *Yellowstone* gyönyörűségibe. 1985-ben befizettem egy kétnapos hop-on-hop-off túrára, vagyis olyan buszra, amiről akkor és ott szállok föl-le, amikor és ahol akarok, de így is sok kimaradt. A *Mammoth melegforrások* semmiképp. Társaim még nem jártak a parkban, úgyhogy ismét beigértem a csodát. A csoda most is elmaradt. A hatalmas kiterjedésű mésztufateraszok jó része telje-

Erodálódott törmelék a St. Helens lábánál

sen kiszáradt és pusztul. Nem, nem az ember... A vidéket időnként megrázó kisebb-nagyobb földrengések miatt egyes források időnként elapadnak, aztán idővel újra aktívvá válnak. Néhány szép, vízzel borított képződ-

A Yellowstone legszínompásabb látványossága, a Grand Prismatic forrás

ményt azért találunk. De miért van itt mésztufa? Azért, mert a források áthaladnak egy törésvonalon, s az ottani kőzetek mészkövek, melyekből tömérdek (napi 2 tonna!) kalcium-karbonát oldódik ki. Aztán egy másik család. Elmegyünk a *Roaring Mountain-hoz*, mely nevét – üvöltő hegy – arról kapta, hogy a múlt század elején a fumarólák olyan hangosan törtek fel, hogy kilométerekről hallani lehetett. 1985-ben még úgy láttam, hogy a hasadékokon buzgón törtek fel a gőzök-gázok – most, délután, semmi. Másnap reggel ismét arra jártunk és csoda történt: orrán-száján okáda a gázokat. Kissé megnyugodtam. A Yellowstone-folyó Grand-kanyonja, két nagyszerű vízesésével, egyik szakaszán pompás, oszlopos elválású bazaltjaival és persze a sárgás-rózsaszínű névadó kőzetével (riolit, melynek vastartalmú ásványai a hidrotermális tevékenység hatására oxidálódtak) még a régi. És persze a megszámlálhatatlan gejzír és melegforrás, iszapfortyogó, megannyi színnel, szaggal, hanghatásokkal. Végre eljutottam a *Grand Prismatic* forráshoz is, ami 85-ben kimaradt. 110 méteres átmérőjével, a mély, azúrkék medencét körülölelő, baktériumszőnyegek-től és ásványkiválások-tól vörös karimájával a park egyik legszebb látványa, kár, hogy teljes valójában csak a levegőből bontakozhatna ki mindez. Legalább olyan lenyűgöző a Hajnalka-medence (*Morning Glory Pool*), mely vörös-sárga-zöldkék színskombinációjával örvendeztetni meg a látogatókat, akik az elmúlt években nem röstelték teledobálni pénzermékkal és egybekkel, úgyhogy a „reggeli dicsőség” (ez a hajnalka angol nevének szó szerinti fordítása) lassan fakuló dicsőségééé változik.

Ilyen kékség talán nincs is

Végre látok néhányat a park ikonikus állataiból, a bölényekből is. Az igazi szuperprodukción azonban az *Old Faithful*. A világ leghíresebb gejzírje 65–91 percenként lövell ki 32–56 méter magasba a gőzölgő vízoszlopot (a periódusidő és a vízmennyiség az előző kitérés függvénye). Többen tolongtunk körülötte, mint egy átlagos itthoni első osztályú futballmeccsen.

Kelet felé hagyjuk el a parkot, s meg szállunk *Cody* városában. Nevét egyik alapítójáról, William Codyról kapta, ami, azt hiszem, nem túl sokat mond. És úgy, hogy *Buffalo Bill*? Na, ugye? A vadnyugatot egyik XIX. századi emblematikus, kalandos életű figurája arról kapta becenevét (Bölény Vili), hogy éveken keresztül bölényhússal látta el a Kansas Pacific Vasúttársaság munkásait, s ehhez több mint 4000 bölényt lőtt le. Legendává azáltal vált, hogy valós-kitalált történeteivel hahnizott szerte Amerikában. Bennünket azonban sokkal jobban érdekel a nem túl messzi *Devils Tower*, mely ugyancsak a Nyugat egyik meghatározó tájképi eleme. 265 méterével kolosszusként magaslik

A Devils Tower

ki a környező vörös homokkövek közül. Oszlopos elválású kőzetei nagyjából 60 millió éve keletkeztek, nagy valószínűséggel egy vulkán kürtökitöltéseként, ám nem bazalt, hanem világosszürke, apró-

szemcsés bázisos kőzet, fonolit alkotja. És sokan fel is másznak rá.

De miért menjen az ember *Dél-Dakotába*? New York, Washington, Florida, Kalifornia egyértelmű, de mi az ördög világra szóló látványt kínálhat egy nagy kiterjedésű, de teljesen vidékies közép-nyugati agrárállam. Valószínűleg ez mocoroghatott az ott élők fejében is, amikor egy helybeli történész

A Badlands

csakugyan vonzóznak bizonyult. A látogatók éves száma meghaladja a 2 milliót, bennünket is beleértve. Délután érkeztünk, a hegy már ellenfényben volt, ezért kora reggel újra felkerestük. Ez az ideális idő, a hegy ezen oldala ugyanis délkeleti tájolású.

Dél-Dakotának van azonban egy szenzációs természeti látványossága is: a *Badlands* Nemzeti Park. Kőzetei, főként homok, agyag, a kréta időszak végétől egészen az oligocén kezdetéig telepedtek le tengerekből, folyókból, de voltak itt trópusi erdők, szavannák, sőt vulkáni hamurétegek is lerakódtak. Ez a zagyvalék az idők során valamennyire összecementálódott, de a vizek kényük-kedvük szerint szabdalják, pusztítják, átlagosan évi 2–3 centis mértékben. A sokféle kőzet változatos színvilágot, az erózió pedig elképzelhetetlenül gazdag formakincset hozott létre, ráadásul változatos ősmaradvány-együttest kínál a kutatóknak. Már a XIX. század közepétől jönnek ide fosszília vadászok. Hogy a badland szó pontosan honnan ered, nem tudni (innen, Amerikából biztosan), de rengeteg van belőlük a kontinens nyugati felében. Rossz föld – egyszerűen ezt jelenti, vagyis olyan vidék, ami az égvilágon semmiféle megélhetési módot nem kínált korai telepeseeknek. Idővel a szó geomorfológiai terminus technicussá vált, világszerte így nevezik a hasonló vidékeket. Nekünk viszont káprázatos látványt nyújtott.

Közeledünk Colorado-hoz, a tévében látjuk, hogy Colorado Springs környékén hatalmas erdőtüzek dúlnak, egyiket mi is súroljuk. Egész utunk során tömördek leégett erdőt láttunk, de szerencsére azt is, hogy az állva meghalt üszkös fák alatt sarjad az új élet. A természet korrigál. Fél napra még felugrunk a *Sziklás-hegység (Rocky Mountain)* Nemzeti Parkba, mely bár korántsem reprezentálja e nagyszerű hegység pompáját, de azért nyújt belőle némi izelítőt, és mi is kitöltöttük a ránk szabott időt.

Ez volt a tizenhatodik (ebből hét az Egyesült Államokban, a többi a latin részén) utazásom Amerikában és egyben az utolsó is. Most már elégedetten mondhatom el: „nekem ebből ennyi volt”. ♪

A Rushmore-hegy

1923-ban azt ötlötte ki, hogy egy hatalmas gránit-hegy oldalába vadnyugati hősök alakját kéne belefargni. A munkával megbízott dán származású szobrász, *Gutzon Borglum* azonban nem találta megfelelő minőségűnek az eredeti helyszínt, a Needles (Tűk) sziklacsoport gránitját, arról nem is szólva, hogy a hely szentnek számított az indiánok számára, és persze erősen tiltakoztak. Így került szóba a *Rushmore-hegy*, s közben az alakok személye is változott. Négy történelmi jelentőségű elnök gigantikus mellszobráról szólt a terv, de végül beérték 18 méter magas fejekkel. Így került 1927 és 1941 között a sziklába (balról jobbra) George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt és Abraham Lincoln fejszobra. Mintegy 400 ezer tonna kőzetanyagot mozgattak meg, dinamittal és kézi erővel. A törmelék kupacok ma is látszanak a hegy lábánál. Az időközben Nemzeti Emlékhellyé előlépett látványosság